

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu ol!

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN İKLİMİ (NEM VE YAĞIŞ)

- Atmosferdeki su buharına **nem** denir.
- Nem aşırı ısınma ve soğumayı önleyerek sıcaklık farkının azalmasını sağlar. Karadeniz’de yıllık sıcaklık farkının az olması nemlilik ile açıklanır.
- Nemin oluşması için buharlaşma gerekir.
- Buharlaşma; sıcaklık, yüzey genişliği, denize yakınlık, rüzgar, bitki örtüsü ve nem açığı gibi unsurlardan etkilenir.

Atmosferdeki nem üç şekilde ifade edilir:

- a. **Mutlak (Gerçek) Nem:** 1 m³ havanın içindeki neme **mutlak nem** adı verilir. Sıcaklık ve su kaynakları ile doğru orantılıdır.

Ülkemizde mutlak nemin en yüksek olduğu bölge Akdeniz'dir.

b) Maksimum (Doyuran) Nem: 1 m³ havanın alabileceği nemdir.

- Havanın nem taşıma kapasitesi olarak da adlandırılır. Sıcaklık ile doğru orantılıdır. Yaz aylarında maksimum nem en fazla Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, kış aylarında ise Akdeniz'dedir.

- c. **Bağıl (Nispi) Nem:** Yağışın başlaması için %100 olması gereken nemdir. Sıcaklıkla ters, yükselti ile doğru orantılıdır.
- Yaz aylarında ülkemizin en sıcak bölgesi Güneydoğu Anadolu'dur. Bu nedenle bağıl nemi en düşüktür.
 - Karadeniz, yıl boyunca bağıl nemin en yüksek olduğu bölgemizdir.
 - Yine yıl içinde yaz yağışlarının fazla olduğu Erzurum-Kars Bölümü de bağıl nemin bu aylarda yüksek olduğu diğer bir sahadır.

Yoğunlaşma:

Havadaki nemin soğumanın etkisiyle gözle görülebilir hale geçmesine **yoğunlaşma** adı verilir.

Yerde yoğunlaşma:

Çiy

Kırağı

Kırç

Sis

Havada yoğunlaşma:

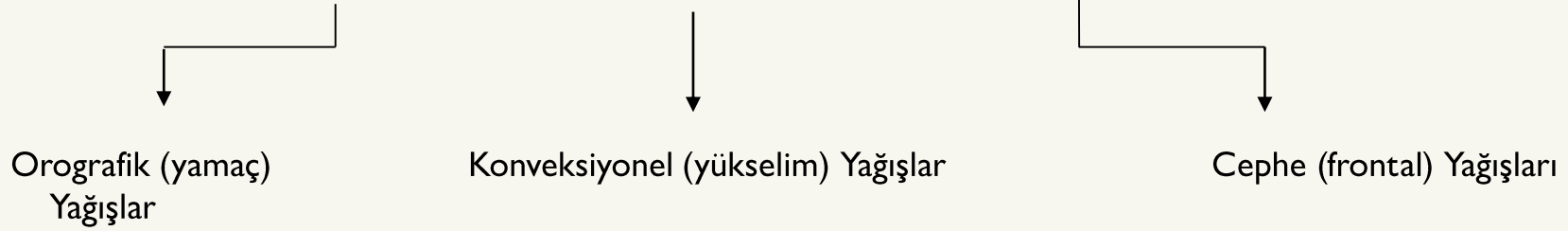
Yağmur

Kar

Dolu

Bulut

TÜRKİYE'DE OLUŞUMLARINA GÖRE YAĞIŞLAR

I) Orografik (Yamaç) Yağışlar

Özellikleri:

- Nemli hava kütlelerinin bir dağ yamacı ile karşılaştığında, bu dağ yamacı boyunca yükselerek soğuması ile oluşur.
- Ülkemizin en çok yağış alan yeri bu şekilde yağış almaktadır. (Rize ve çevresi)
- Bu yağışların belirli bir dönemi yoktur.
- Oluşumu bir yer şekli engeline bağlıdır.

Görüldüğü Yerler:

- Karadeniz kıyısı (Özellikle Doğu Karadeniz)
 - Akdeniz'de Torosların denize bakan yamaçları
 - Yıldız Dağları
-
- Yamaç yağışlarının Doğu Karadeniz kıyısında daha yaygın olması, burada dağların kıyıya yakın, yükseltinin fazla ve hakim rüzgar yönüne dik olması gibi nedenlerden kaynaklanır.

[illegible]

2) Konveksiyonel (Yükselim) Yağışlar

Özellikleri:

- Isınan havanın yükselerek soğumasına bağlı oluşan yağışlardır.
- En çok görüldüğü dönem ilkbahar ayları ve yaz başlarıdır.
- İç Anadolu'da 'kırkikindi yağışları' adı verilir.
- İç Anadolu'da tahıl tarımı için önemli yere sahiptir.

Görüldüğü Yerler:

- İç Anadolu'da en çok ilkbaharda,
- Erzurum-Kars Bölümü'nde özellikle yaz aylarında görülür.

NOT: Erzurum-Kars Bölümü'nde konveksiyonel yağışların yaz aylarına kayması, yükseltiye bağlı düşük sıcaklık nedeniyle ısınmanın gecikmesidir.

3) Cephe (Frontal) Yağışları

Özellikleri:

- Sıcaklık ve nem bakımından farklı hava kütlelerinin karşılaşması ile oluşan yağışlardır.
- Ülkemizde en yaygın görülen yağışlardır. Bu durumun nedeni Türkiye'nin matematik konumudur.
- En çok görüldüğü dönem kış aylarıdır.
- En geniş alanda meydana gelen yağış oluşum şeklidir.

Görüldüğü Yerler:

- En yaygın görüldüğü bölge Akdeniz'dir.
- Kıyı Ege, Güney Marmara'nın güneyi yaygın olduğu diğer sahalardır.

Ülkemizde yağış dağılışını etkileyen başlıca faktörler şunlardır:

- Dağların uzanışı
- Yükselti
- Denize yakınlık-uzaklık
- Hava kütlelerinin karakteri

Yukarıdaki faktörlerin etkisiyle Türkiye’de yağışın dağılımı düzensizleşerek çok ya da az yağış alan yerler ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de Yağışın Dağılışı

Ülkemizde yağış miktarının en fazla olduğu bölge **Karadeniz’dir**. Bölgede Doğu ve Batı Karadeniz kıyıları en fazla yağış alan yerlerdir. **Buralarda yağışın fazla olmasının nedenleri:**

- Dağların kıyıya yakın ve yüksek olması,
- Dağların hakim rüzgar yönüne dik olmasıdır.

- Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde yağış değerleri 1000 mm'nin altına düşer. Canik Dağları'nın kıyıya uzak durması ve yükseltisinin az olması bu durumun başlıca nedenleridir.

Akdeniz Bölgesi'nde Teke Yarımadası, Antalya ve Taşeli Platosu yağışın fazla olduğu yerlerdir. Bölgenin yöreleri arasında yağış farkı belirgindir. Örneğin Antalya çevresinde 1000 mm'nin üstünde yağış görülürken,

- Adana çevresinde 660 mm'ye düşer. Yer şekilleri bu duruma yol açan başlıca etkidir. Adana çevresinde dağların kıyıya uzak oluşu ile yükseltinin azalması yağışın düşmesinde etkili olmuştur.
- Hatay çevresindeki Nur (Amanos) Dağları'nda yağış değerleri artış gösterir. Akdeniz Bölgesi'nin Göller Yöresi'nde karasallığın artması (yer şekilleri nedeniyle), yağış değerlerinin azalmasına neden olmuştur.

Ege Bölgesi'nde kıyı ile iç kesim arasındaki yağış dağılışı, dağların kıyı çizgisine dik uzanması nedeniyle daha dengelidir.

- Bölgede en fazla yağış Menteşe Yöresi'nde gözlenir. Yöredeki dağların kıyıya paralel durması, fazla yağış almasındaki belirleyici etken olmuştur. Yağış 1000 mm'nin üstündedir.
- Kıyı Ege Bölümü'nün diğer yörelerinde örneğin İzmir ve çevresinde yağış miktarı 500-1000 mm arasındadır.
- İç Batı Anadolu Bölümü'nde yıllık yağış tutarı Kıyı Ege'den düşüktür. Yağış değerlerinin Kıyı Ege'den düşük olmasında denize uzaklık ve karasallık gibi faktörler etkili olmuştur.

- Kıyı bölgelerimiz içinde en az yağışı **Marmara Bölgesi** alır.
 - Bölgede yükseltinin ve dağlık yapının az olması yağışın azalmasında etkili olmuştur. Yıldız Dağları ve Biga çevresi bölgede yükselti etkisiyle fazla yağış alan yerlerdir.
 - Ergene Havzası ise bölgenin en az yağış alan yeridir.
- ✓ Türkiye’de iç bölgelerin yağış miktarı kıyı bölgelerinden düşüktür. Karasallık ve denize uzaklık ile yer şekilleri, bu sonuca yol açan etkenlerdir.

Doğu Anadolu Bölgesi yükselti nedeniyle Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgeleri'nden daha fazla yağış alır.

- Malatya, Elazığ ve Iğdır ovaları, alçakta yer aldıkları için yağış miktarları azdır.
- Hakkari Bölümü, bölgenin en fazla yağış alan kesimidir.

Güneydoğu Anadolu’da, bölgeyi kuzeyden kuşatan Güneydoğu Toroslar ile volkanik bir dağ olan Karacadağ çevresinde yağış fazladır.

- Mardin Eşiği’nde de yükselti nedeniyle yağışta artış gözlenir.
- Bölgede güneyden kuzeye doğru yağışta artış gözlenir. Bölgede kuzeyden güneye doğru yağış değerlerinde azalma meydana gelir.
- Yüzey şekillerinin sade yapılı olması ve yükseltinin azalması meydana gelir. Güneydoğu Anadolu’daki yağış, İç Anadolu Bölgesi’nden fazla olmasına karşın suya olan gereksinimin daha çok olması bölgedeki aşırı buharlaşma koşullarından kaynaklanmaktadır.

İç Anadolu Bölgesi:

- Kuzeyden ve güneyden dağlar ile çevrili olması (yer şekilleri)
- Denize uzaklık gibi nedenlerden dolayı yağış değerlerinin en düşük olduğu bölgemizdir.
- Tuz Gölü ve çevresi bölgede ve Türkiye’de en az yağış alan yerler arasındadır. Bölgenin yağışı 500 mm’nin altındadır.
- Sivas ilini kapsayan Yukarı Kızılırmak Bölümü’nde yükseltinin artması ile yağış miktarında da artış gözlenir.

[illegible]

Ülkemizde yağışın dağılışı genel hatlarıyla şu özelliklere sahiptir:

- Türkiye yarı kurak Akdeniz iklim havzasında bulunur. Yaz dönemi, Doğu Karadeniz ve Erzurum-Kars Bölümleri dışında kuraktır.
- En fazla yağış Karadeniz Bölgesi'nde görülür. Ayrıca bağıl nem ve bulutluluk oranının en yüksek olduğu bölgemizdir.
- Yağış dağılımı düzenli değildir. Yer şekilleri bu hususta etkili olan en önemli faktördür.

- İç Bölgeler içerisinde en az yağış İç Anadolu Bölgesi'nde görülür.
- Kıyı ile iç kesimler arasındaki yağış farkının en fazla olduğu bölüm Doğu Karadeniz'dir. Kıyı Ege Bölümü'nde ise bu farkın belirgin şekilde azaldığı görülür. Her iki bölümdeki dağların kıyıya göre uzanış doğrultusunun farklı olması, bu sonucun doğmasına neden olmuştur.